19 Ιουλίου 2023

Μαρίνα Σολομίδου-Ιερωνυμίδου & Άννα Μαραγκού: Δύο επιφανείς Κύπριες μιλούν για το ξερίζωμα της πολιτιστικής κληρονομιάς στα Κατεχόμενα

/ Αφιερώματα / Γενικά Θέματα

Έρημα, βουβά, λεηλατημένα. Τα μνημεία πολιτιστικής κληρονομιάς στα Κατεχόμενα έχουν παραδοθεί στα χέρια των βέβηλων, τα οποία όχι μόνο έχουν συλληθεί αλλά και γίνεται προσπάθεια αφανισμού του Ορθόδοξου στοιχείου από τον Τούρκο εισβολέα.

Μια από τις σημαντικότερες πτυχές του **Κυπριακού,** η οποία προέκυψε μετά την τουρκική εισβολή του 1974, είναι η συντήρηση και αποκατάσταση της πολιτιστικής κληρονομιάς στις κατεχόμενες περιοχές. Το ζήτημα γεννήθηκε από τη διαπίστωση των εκτεταμένων καταστροφών που υπέστησαν πολλά μνημεία, ιδιαίτερα στα πρώτα χρόνια μετά την εισβολή.

Για το έργο που έχει επιτελεστεί τα τελευταία χρόνια σε αυτόν τον τομέα, καθώς και τα όσα μπορούν να γίνουν για βελτίωση της κατάστασης, μιλούν η **Μαρίνα Σολομίδου-Ιερωνυμίδου,** Διευθύντρια του Τμήματος Αρχαιοτήτων, και η **Άννα Μαραγκού,** διακεκριμένη συγγραφέας, ιστορικός τέχνης και αρχαιολόγος.

Αποκαταστάθηκε ο ναός του Αγίου Γεωργίου στην κατεχόμενη Καρπασία

Διευθύντρια Τμήματος Αρχαιοτήτων: «Προσπαθούμε να κάνουμε το καλύτερο δυνατόν σε μια μη ελεγχόμενη κατάσταση»

Μιλώντας σχετικά με το ζήτημα της συντήρησης και της αποκατάστασης της πολιτιστικής κληρονομιάς στα κατεχόμενα, η **Μαρίνα Σολομίδου-Ιερωνυμίδου,** Διευθύντρια του Τμήματος Αρχαιοτήτων, αναφέρει ότι το Τμήμα προσπαθεί να κάνει το καλύτερο δυνατόν σε μια μη ελεγχόμενη κατάσταση.

Κληθείσα να σχολιάσει τις προσπάθειες συντήρησης της πολιτιστικής κληρονομιάς στις κατεχόμενες περιοχές, η κ. Ιερωνυμίδου δηλώνει ότι τις βλέπει θετικά, μιας και η Κυπριακή Δημοκρατία δεν μπορεί να ασκήσει αποτελεσματικό έλεγχο στις κατεχόμενες περιοχές. Σημειώνει ότι θεωρεί θετικές τις προσπάθειες που γίνονται από τη Δικοινοτική Τεχνική Επιτροπή για την Πολιτιστική Κληρονομιά. Ερωτώμενη για τους τρόπους με τους οποίους μπορεί το **Τμήμα Αρχαιοτήτων** να συμβάλει σε αυτές τις προσπάθειες, η κ. **Ιερωνυμίδου** σημειώνει ότι το Τμήμα συνεχίζει σχεδόν καθημερινά να κηρύσσει αρχαία μνημεία στα κατεχόμενα, κάτι που δεν σταμάτησε να κάνει ακόμη και μετά την τουρκική εισβολή του 1974.

Επιπλέον, αναφέρει ότι δεν μπορεί να εφαρμοστεί ο **Περί Αρχαιοτήτων Νόμος** στις κατεχόμενες περιοχές, εξηγώντας ότι η συντήρηση και αποκατάσταση ενός αρχαίου μνημείου στα κατεχόμενα δεν μπορούν να γίνουν με τον τρόπο που γίνονται από το **Τμήμα Αρχαιοτήτων** στις ελεύθερες περιοχές. Γι’ αυτόν τον λόγο, επισημαίνει, είναι πολύ σημαντική η ύπαρξη της Δικοινοτικής Επιτροπής, η οποία κάνει υπερπροσπάθειες για να συντηρήσει μνημεία προκειμένου να μην καταρρεύσουν.

Αναφερόμενη στις ενέργειες του Τμήματος Αρχαιοτήτων για αποτροπή της καταστροφής της πολιτιστικής κληρονομιάς στις κατεχόμενες περιοχές, η Μαρίνα Σολομίδου-Ιερωνυμίδου λέει ότι το

Τμήμα ενισχύει το νομικό πλαίσιο, προβαίνει σε επικαιροποιήσεις του Περί Αρχαιοτήτων Νόμου και παρακολουθεί σε καθημερινή βάση τις διάφορες δημοπρασίες που γίνονται ηλεκτρονικά στο πλαίσιο της προσπάθειας εντοπισμού κυπριακών αρχαιοτήτων στη διεθνή αγορά και επαναπατρισμού τους.

Επιπρόσθετα, τονίζει το **Τμήμα Αρχαιοτήτων** έχει επαφές με το **Υπουργείο Εξωτερικών** κάθε φορά που έρχεται πληροφορία για καταστροφή και σύληση στα κατεχόμενα ώστε να προβεί στην ενημέρωση των πρεσβειών της **Κυπριακής Δημοκρατίας**. Παράλληλα, αναφέρει ότι το Τμήμα έχει υπογράψει πάρα πολλές διεθνείς συμβάσεις που αφορούν τη συντήρηση και αποκατάσταση της πολιτιστικής κληρονομιάς ή την προστασία πολιτιστικών αγαθών σε περίπτωση ένοπλης σύρραξης, όπως τη Σύμβαση της Χάγης.

«Παρακολουθούμε όλα τα διεθνή φόρα μέσω των λειτουργών μας. Προσπαθούμε να κάνουμε το καλύτερο δυνατόν σε μια μη ελεγχόμενη κατάσταση», καταλήγει η διευθύντρια του Τμήματος Αρχαιοτήτων.

Άννα Μαραγκού: «Καθήκον της Κύπρου να συντηρήσει τα μνημεία των κατεχομένων»

Η Άννα Μαραγκού, διακεκριμένη συγγραφέας, ιστορικός τέχνης και αρχαιολόγος, αναφέρει στο ΚΥΠΕ ότι πολλά μνημεία στις κατεχόμενες περιοχές που έχουν συντηρηθεί και αποκατασταθεί παραμένουν κλειστά, τονίζοντας παράλληλα ότι αυτά πρέπει να ανοίξουν. Σημειώνει ότι πολλά μνημεία είναι στα πρόθυρα κατάρρευσης και υποδεικνύει ότι αποτελεί καθήκον της Κυπριακής Δημοκρατίας να συντηρήσει και να προβάλει τα μνημεία των κατεχόμενων περιοχών.

Μιλώντας για την τρέχουσα κατάσταση της πολιτιστικής κληρονομιάς στα κατεχόμενα, η κ. Μαραγκού επισημαίνει ότι «σαφώς υπήρξε καταστροφή στα πρώτα χρόνια μετά την τουρκική εισβολή (1974-1976), αλλά δεν υπάρχει πια». «Από τη στιγμή που άνοιξαν τα οδοφράγματα και η Κύπρος εντάχθηκε στην Ευρωπαϊκή Ένωση, είχαμε τη δυνατότητα να αντιμετωπίσουμε αυτήν την καταστροφή», δηλώνει, προσθέτοντας τη σύσταση της Δικοινοτικής Τεχνικής Επιτροπής για την Πολιτιστική Κληρονομιά το 2008.

Η Άννα Μαραγκού τονίζει ότι «έχει γίνει τεράστιο έργο με τη δυνατότητα που μας προσέφεραν σε τεράστιο βαθμό τα Ηνωμένα Έθνη μέσω του UNDP (United Nations Development Programme) πριν από την διάνοιξη των οδοφραγμάτων και κατόπιν η Ευρωπαϊκή Ένωση μετά την ένταξη της Κύπρου». Ακόμη, υπογραμμίζει ότι η Δικοινοτική Τεχνική Επιτροπή «είναι η μόνη που έμεινε αδιατάρακτη σ’ αυτούς τους πολύ δύσκολους καιρούς μετά τη διάνοιξη των οδοφραγμάτων το 2003».

Η διακεκριμένη αρχαιολόγος και ιστορικός τέχνης αναφέρει ότι έχει γίνει δουλειά σε ελληνικά μνημεία στα οποία η καταστροφή είναι σαφώς μεγαλύτερη, αφού περίπου 580 εκκλησίες είχαν καταστραφεί. Έχει γίνει δουλειά και στα τουρκικά μνημεία, αφού έχουν συντηρηθεί τζαμιά και χαμάμ, σημειώνει. «Εμείς δεν επιρρίπτουμε ευθύνες, αλλά διορθώνουμε τα μνημεία για να τα δουν οι μελλοντικές γενιές», υποδεικνύει.

Η κ. Μαραγκού λέει ότι στην πλειονότητά τους τα μνημεία που έχουν επιδιορθωθεί στις κατεχόμενες περιοχές με τη βοήθεια της ΕΕ είναι σήμερα κλειστά. *«Τα μνημεία που συντηρούνται δεν συντηρούνται προς όφελος και των δύο κοινοτήτων; Τι είναι αυτό που εμποδίζει τα μνημεία να είναι ανοικτά, συντηρημένα και προσεγμένα;»*, διερωτάται, υπογραμμίζοντας παράλληλα ότι και οι δύο κοινότητες έχουν ενδιαφέρον να κρατηθούν αυτά τα μνημεία ζωντανά.

Επιπλέον, σημειώνει ότι αρκετά μνημεία της Αμμοχώστου που έχουν επιδιορθωθεί και συντηρηθεί, όπως ο προμαχώνας Μαρτινέγκο, το Ριβελίνο, η Αγία Άννα και η εκκλησία των Καρμελιτών, είναι κλειστά σήμερα «ενδεχομένως για οικονομικούς λόγους». «Γιατί ο πύργος του Οθέλλου είναι πάντα ανοικτός;», διερωτάται.

«Θα περίμενα από την ΕΕ να δίνει αρκετά λεφτά ούτως ώστε αφενός να συντηρούμε τα σημαντικά μνημεία που κινδυνεύουν και αφετέρου να μπορούμε να τα επισκεπτόμαστε», σημειώνει η **Άννα Μαραγκού.** «Όταν ένα μνημείο είναι κλειστό, αυτό αποβαίνει εις βάρος της συντήρησης, γιατί αυξάνεται η υγρασία του. Όταν συντηρείται ένα μνημείο, πρέπει να μένει ανοικτό, για να μπορεί κάποιος να το επισκέπτεται», προσθέτει. «Τα μνημεία είναι η μνήμη μας. Εάν χαθεί η μνήμη μας, τελείωσε!», υποδεικνύει.

Η κ. Μαραγκού σημειώνει ότι υπάρχουν πολλά μνημεία που βρίσκονται στα πρόθυρα της κατάρρευσης, συμπληρώνοντας ότι το μοναστήρι της Αγίας Παρασκευής στη Βασίλεια, το μοναστήρι του Αγίου Παντελεήμονα στη Μύρτου, το **Αρμενομονάστηρο** στον **Πενταδάκτυλο,** η εκκλησία της Παναγίας Κανακαριάς στη Λυθράγκωμη είναι μερικά από τα μνημεία που έχουν δομικά προβλήματα ή και προβλήματα εσωτερικής συντήρησης. *«Για παράδειγμα, η εκκλησία της Παναγίας Κανακαριάς εξωτερικά δίνει την εντύπωση ενός δυνατού κτηρίου, ωστόσο εσωτερικά οι τοιχογραφίες έχουν προβλήματα», επισημαίνει, προσθέτοντας ότι «δεν νοείται να μη συντηρηθούν έργα που αποτελούν κατάθεση στον πολιτισμό μας».*

Παράλληλα, η κ. **Μαραγκού** διευκρινίζει ότι υπάρχουν και τα μικρά μνημεία, για τα οποία η **Δικοινοτική Τεχνική Επιτροπή** για την Πολιτιστική Κληρονομιά ζητεί από τους πρόσφυγες κατοίκους των χωριών να συνεισφέρουν στη συντήρησή τους με ένα μικρό κομπόδεμα.

Επιπλέον, εκφράζει την άποψη ότι τα μνημεία που έχουν ανάγκη συντήρησης είναι αυτά που βάζουν την Κύπρο στον παγκόσμιο χάρτη και είναι πολλά. «Υπάρχει έδαφος για τεράστια δουλειά», τονίζει.

«Γιατί η Λευκωσία, η Αμμόχωστος, η Σαλαμίνα και το Κούριο, ως πόλεις που έχουν λάμψει στην ιστορία, δεν είναι στον παγκόσμιο χάρτη της πολιτιστικής κληρονομιάς;», διερωτάται η Άννα Μαραγκού, διευκρινίζοντας ότι κατανοεί τους πολιτικούς λόγους για τους οποίους η **Κυπριακή Δημοκρατία** δεν έχει καταθέσει

τέτοιο αίτημα.

Παράλληλα, σημειώνει ότι ο πολιτισμός πρέπει να συντηρείται από το κράτος στο οποίο υπάρχει, ανεξαρτήτως του γεγονότος ότι προσωρινά ένα τμήμα της **Κύπρου** είναι υπό κατοχή. *«Είναι καθήκον της Κυπριακής Δημοκρατίας να συντηρήσει και να προβάλει τα μνημεία των κατεχόμενων περιοχών, γιατί η Κύπρος είναι μία και αδιαίρετη»,* υπογραμμίζει.

Πληροφορίες: ΚΥΠΕ